

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΙΑΙΑ ΓΡΑΠΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ Α΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ 2021-22

Β΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΕΜΠΤΗ 20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2022

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ (Α΄ ΣΕΙΡΑ)

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Β004

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ: 90 λεπτά

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΠΕΝΤΕ (5) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου απαντήσεων να συμπληρώσετε όλα τα κενά με τα στοιχεία που ζητούνται.
2. **Να απαντήσετε ΟΛΑ τα ερωτήματα.**
3. **Να μην αντιγράψετε τα θέματα** στο τετράδιο απαντήσεων.
4. Να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας **το όνομά σας**.
5. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα **μόνο με μπλε πένα ανεξίτηλης μελάνης**. Μολύβι επιτρέπεται, μόνο αν το ζητάει η εκφώνηση, και μόνο για σχήματα, πίνακες, διαγράμματα κλπ.
6. Απαγορεύεται η χρήση διορθωτικού υγρού ή διορθωτικής ταινίας.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ (20 Μονάδες)

Να απαντήσετε και στις δύο (2) ερωτήσεις.

Κάθε ερώτηση βαθμολογείται με δέκα (10) μονάδες.

A1. Κάθε στοιχείο της Στήλης Α΄ αντιστοιχεί με ένα στοιχείο της Στήλης Β΄. Να γράψετε στα φύλλα εξέτασής σας τους αριθμούς της Στήλης Α΄ και δίπλα από τον καθένα το γράμμα της Στήλης Β΄ που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Στη Στήλη Β΄ περισσεύουν δύο (2) στοιχεία.

ΣΤΗΛΗ Α΄	ΣΤΗΛΗ Β΄
1. Λέων Γ΄ Ίσαυρος	(α) Αποστάτης διοικητής της Κύπρου
2. Ισαάκιος Κομνηνός	(β) Μάχη στο Ματζικέρτ
3. Ρωμανός Δ΄ Διογένης	(γ) «Κακώσεις»
4. Ιουστινιανός Α΄	(δ) Εικονομάχος αυτοκράτορας
5. Όθωνας Α΄	(ε) Ιδρυτής της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας του Γερμανικού Έθνους
	(στ) Μάχη στο Μυριοκέφαλο
	(ζ) Κωδικοποίηση του ρωμαϊκού δικαίου

(5x2 μονάδες = 10 μονάδες)

A2. Να συμπληρώσετε την κάθε μία από τις πιο κάτω προτάσεις με μία από τις τρεις επιλογές που ακολουθούν, ώστε να σχηματιστεί μια ιστορικά ορθή πρόταση. Να γράψετε στα φύλλα εξέτασής σας τους αριθμούς των προτάσεων και δίπλα από τον κάθε ένα το γράμμα της φράσης που απαιτείται για τη συμπλήρωση.

1. Η τελετή της περιβολής σχετίζεται:
 - α. με τον θεσμό της πρόνοιας.
 - β. με τη λειτουργία των συστημάτων.
 - γ. με τη φεουδαρχία.
2. Ο Καρλομάγνος ήταν ηγεμόνας:
 - α. των Σλάβων.
 - β. των Φράγκων.
 - γ. των Βανδάλων.
3. Το αλληλέγγυον προστάτευε:
 - α. τους δυνατούς.
 - β. τους έμπορους.
 - γ. τους φτωχούς αγρότες.

4. Το μνημείο Χαλά Σουλτάν Τεκκέ βρίσκεται:
- α. κοντά στην Αλυκή της Λάρνακας.
 - β. στους Αγίους Τόπους.
 - γ. στην οροσειρά του Πενταδακτύλου.
5. Ο εκχριστιανισμός των Βουλγάρων από το Βυζάντιο έγινε:
- α. μετά από την αποστολή των ιεραποστόλων Κύριλλου και Μεθόδιου.
 - β. μετά από επέμβαση του βυζαντινού στρατού και στόλου.
 - γ. μετά από τον γάμο του ηγεμόνα των Βουλγάρων με βυζαντινή πριγκίπισσα.
- (5x2 μονάδες = 10 μονάδες)**

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ (45 Μονάδες)

Να απαντήσετε και στις δύο (2) ερωτήσεις.

B1. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

α. Θεσμός των θεμάτων (ορισμός, δύο (2) στοιχεία του τρόπου λειτουργίας / οργάνωσης των θεμάτων, δύο (2) συνέπειες)

(10 μονάδες)

β. Αυτοκέφαλο Εκκλησίας της Κύπρου (επιδιώξεις του Πατριαρχείου Αντιοχείας, όγδοος κανόνας της Εφέσου, τρία (3) αυτοκρατορικά προνόμια του Αρχιεπισκόπου Κύπρου)

(10 μονάδες)

B2. Σε ιστορικό δοκίμιο **150-180 λέξεων**, αφού παρουσιάσετε τέσσερα (4) παραδείγματα από τη θρησκευτική πολιτική του Κωνσταντίνου Α΄, να αξιολογήσετε τη στάση του απέναντι στον Χριστιανισμό, στις αιρέσεις και στην αρχαία θρησκεία, τεκμηριώνοντας τη θέση σας με αναφορά σε ένα (1) επιχείρημα / ιστορικό στοιχείο για κάθε περίπτωση. Στην απάντησή σας να συμπεριλάβετε και τους ακόλουθους όρους:

Διάταγμα των Μεδιολάνων	Χριστόγραμμα	Α΄ Οικουμενική Σύνοδος
--------------------------------	---------------------	-------------------------------

(25 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ (35 Μονάδες)

Να απαντήσετε και στις δύο (2) ερωτήσεις.

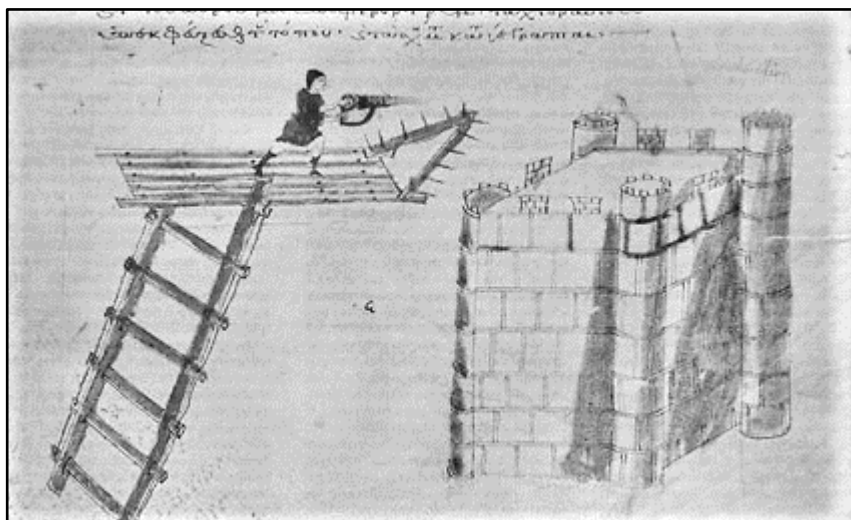
Γ1. Η εμφάνιση του Ισλάμ και η εξάπλωση των Αράβων

I. «Οι Άραβες, πάντως, πριν από το τέλος του έβδομου αιώνα θα δημιουργήσουν το χαλιφάτο τους πάνω στο ίδιο το βυζαντινό έδαφος, στη Δαμασκό, θα επωφεληθούν από την υποστήριξη των βυζαντινών πληθυσμών της Συρίας για να κατασκευάσουν στόλο και θα επιχειρήσουν τακτικές επιδρομές και λεηλασίες σε βυζαντινό έδαφος. [...] Η βυζαντινή αντίδραση θα εκφραστεί στο όνομα μιας νέας ιδεολογίας, που η εμφάνιση και η εφαρμογή της σημειώνουν μια αποφασιστική καμπή στην ιστορία της Αυτοκρατορίας. Δεν θα μπορέσουμε να καταλάβουμε το νόημα ούτε να υπολογίσουμε τη σπουδαιότητά

της, αν δεν λάβουμε υπόψη τους λόγους που εξηγούν την εκπληκτική επιτυχία των Αράβων: την παρόρμηση που έδωσε στους πολεμιστές του Ισλάμ η ιδέα του ιερού πολέμου, την εξάντληση του ρωμαϊκού κόσμου από τους διαρκείς πολέμους και, ιδίως και προπαντός, τη συνεργασία των ανατολικών πληθυσμών με τον εξωτερικό εχθρό. Οι εθνικές παραδόσεις και οι θρησκευτικές τους τάσεις τους διαφοροποιούσαν από τον ελληνορωμαϊκό κόσμο που κυβερνούσε την Κωνσταντινούπολη και έδινε στην αυτοκρατορική πολιτική έναν προσανατολισμό ανάλογο με τα δικά του συμφέροντα. Αυτά τα γεγονότα εξηγούν και δικαιολογούν σ' έναν ορισμένο βαθμό την απώλεια των ανατολικών επαρχιών της Αυτοκρατορίας, μόνιμη εστία των θρησκευτικών ερίδων, που είχαν συγκλονίσει το Βυζάντιο [...]

Ελένη Γλύκατζη - Αρβελέρ, *Η πολιτική ιδεολογία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας*, εκδόσεις Ψυχογιός, Αθήνα 2000, σελ. 28-29

II.

Το υγρόν πυρ

Μικρογραφία από το χειρόγραφο της Χρονογραφίας του Ιωάννη Σκυλίτζη (12^{ος} αι.)
(Μαδρίτη, Εθνική Βιβλιοθήκη)

Αφού μελετήσετε με προσοχή τα δύο παραθέματα (γραπτή πηγή και εικόνα) και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

α. Πότε εμφανίζεται το Ισλάμ, ποιος είναι ο ιδρυτής του και πώς λέγεται το ιερό βιβλίο των μουσουλμάνων;

(6 μονάδες)

β. Να εξηγήσετε δύο (2) λόγους που συνέβαλαν στη ραγδαία εξάπλωση των Αράβων.

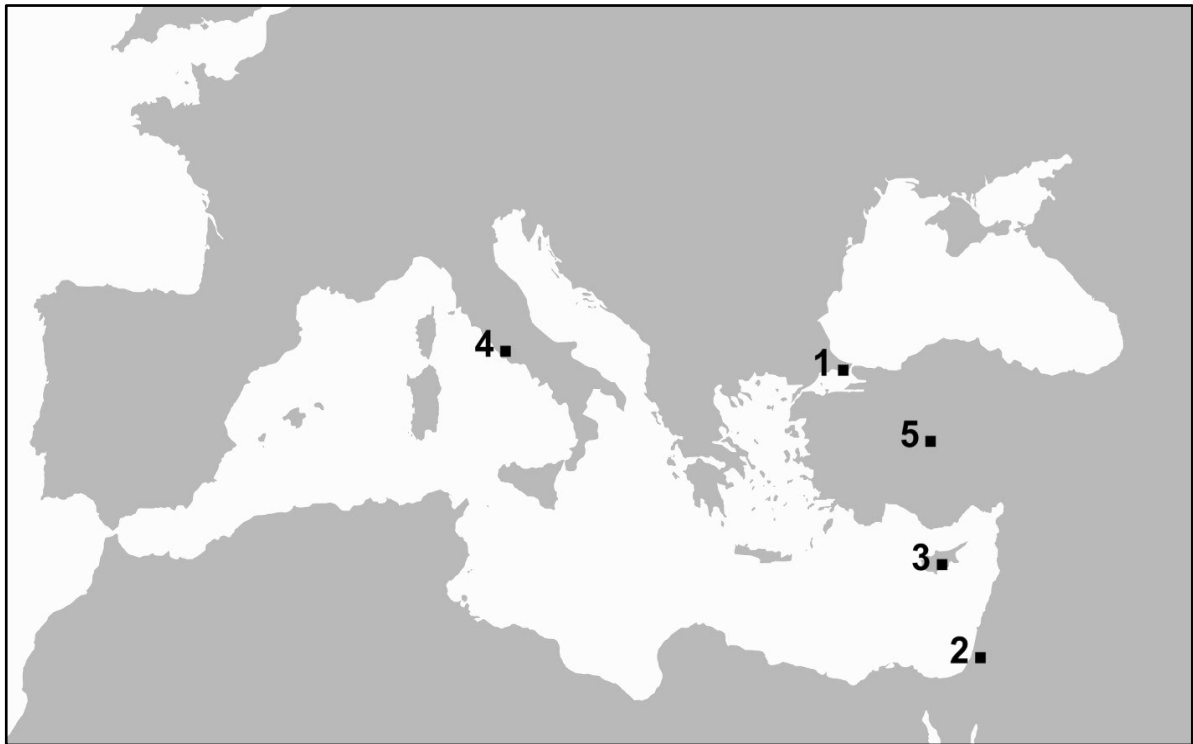
(6 μονάδες)

γ. Να εξηγήσετε τι ήταν το υγρόν πυρ και ποια ήταν η σημασία του στους αγώνες του Βυζαντίου με τους Άραβες.

(6 μονάδες)

Γ2. Στρατηγική σημασία της Κύπρου την περίοδο των Κομνηνών (11^{ος} – 12^{ος} αι.)

I.

II. «Το 1095 ο πάπας Ουρβανός Β΄ κήρυξε στο Clermont «ιερό πόλεμο» για την απελευθέρωση των Αγίων Τόπων από τα χέρια των απίστων. [...] Ο αυτοκράτορας Αλέξιος Α΄ Κομνηνός (1081 – 1118) προσπάθησε να εκμεταλλευθεί τους σταυροφόρους, για να ανακαταλάβει τη Μικρά Ασία που μέσα στις προηγούμενες δεκαετίες είχε περάσει στα χέρια των Σελτζούκων Τούρκων.

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια η Κύπρος αποδείχθηκε το προκεχωρημένο φυλάκιο του Βυζαντίου στην Ανατολή. Πλέον η κυβέρνηση της Κωνσταντινούπολης δεν θα αντιμετωπίζει την Κύπρο μόνο φοροεισπρακτικά, αλλά εξαιτίας της γεωστρατηγικής της θέσης θα την καταστήσει περιφερειακό κέντρο. Οι δυνατότητες που παρείχε η Κύπρος στην παροχή τροφίμων, πρώτων υλών και βεβαίως χρημάτων, έδωσαν την ευχέρεια στον Αλέξιο Κομνηνό που οσφριζόταν κάθε τι που θα μπορούσε να του φανεί χρήσιμο διπλωματικά, να τη χρησιμοποιήσει ως μοχλό ελέγχου των σταυροφόρων. Ο αυτοκράτορας αξιοποίησε το νησί ποικιλοτρόπως, ώστε να εξυπηρετήσει μια σειρά από διπλωματικά και στρατιωτικά θέματα.

Η σημασία που δόθηκε στην Κύπρο φαίνεται από πολλά γεγονότα. [...] Το καλοκαίρι του 1099 η Κύπρος απειλήθηκε από τον πειρατικό στόλο της Πίζας, ο οποίος αποκρούσθηκε από τον ικανότατο δούκα της Κύπρου, Ευμάθιο Φιλοκάλη. Μετά την περιπέτεια με τους Πιζανούς, οι Βυζαντινοί κατάλαβαν ότι θα έπρεπε να προφυλάξουν το πολύτιμο αυτό κομμάτι της αυτοκρατορίας. Έτσι, «ο βασιλεύς ... φυλάττη μεν την Κύπρον», κατά την Άννα Κομνηνή, και το κάνει με το να στέλνει τους πιο ικανούς στρατηγούς του για την προστασία της και κτίζοντας βεβαίως οχυρωματικά έργα όπως τα φρούρια του Αγίου Ιλαρίωνα, της Καντάρας και του Βουφαβέντο».

Ανθούλλης Δημοσθένους, *Βυζαντινή Κύπρος – Ο κόσμος των θαυμάτων*, Χρονικό εφημερίδας Πολίτης 128 (16 Νοεμβρίου 2003), σελ. 4 (διασκευή)

Αφού μελετήσετε τον πιο πάνω χάρτη και το παράθεμα II και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

α. Στον πιο πάνω χάρτη είναι αριθμημένες κάποιες περιοχές σχετικές με την εποχή των Κομνηνών και των τριών πρώτων σταυροφοριών (11^{ος} – 12^{ος} αι. μ.Χ.). Να αντιστοιχίσετε στα φύλλα εξέτασής σας τους αριθμούς (1-5), που βρίσκονται στον πιο πάνω χάρτη, με τις περιοχές που ακολουθούν:

α. Ιερουσαλήμ	β. Κωνσταντινούπολη	γ. Μικρά Ασία	δ. Κύπρος	ε. Ρώμη
----------------------	----------------------------	----------------------	------------------	----------------

(5 μονάδες)

β. Να εξηγήσετε γιατί η στρατηγική θέση της Κύπρου ήταν ιδιαίτερα σημαντική κατά την περίοδο των σταυροφοριών, κάνοντας αναφορά σε δύο (2) ιστορικά στοιχεία.

(6 μονάδες)

γ. Να αναφέρετε δύο (2) τρόπους με τους οποίους οι Κομνηνοί εξασφάλισαν την άμυνα της Κύπρου.

(6 μονάδες)

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ
ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ